

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І  
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра ландшафтної архітектури та фітодизайну

**“ЗАТВЕРДЖУЮ”**  
Директор ННІ лісового і садово-паркового господарства  
Роман ВАСИЛИШИН  
2024 р.

**“СХВАЛЕНО”**  
на засіданні кафедри ландшафтної архітектури та фітодизайну



Протокол № 14 від “17” травня 2024 р.  
Завідувач кафедри  
Олена КОЛЕСНІЧЕНКО

**“РОЗГЛЯНУТО”**  
Гарант ОП Садово-паркове господарство  
Гарант ОП  
Олеся ПІХАЛО

**РОБОЧА ПРОГРАМА  
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ТОПІАРНЕ МИСТЕЦТВО**

Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»  
Спеціальність 206 «Садово-паркове господарство»  
Освітня програма «Садово-паркове господарство»  
ННІ Лісового і садово-паркового господарства  
Розробники: доцент, к.с.-г.н., доцент Дзиба А.А.

Київ – 2024 р.

**Опис навчальної дисципліни** \_\_\_\_\_ **Топіарне мистецтво**  
(назва)

<b>Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь</b>		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	206 «Садово-паркове господарство»	
Освітня програма	«Садово-паркове господарство»	
<b>Характеристика навчальної дисципліни</b>		
Вид	<i>вибіркова</i>	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4,0	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	—	
Форма контролю	<i>Іспит</i>	
<b>Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти</b>		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	3	
Семестр	6	
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	6 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	75 год.	106 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	

**1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни**

Мета дисципліни «Топіарне мистецтво» практична підготовка кваліфікованих фахівців із всебічними знаннями топіарного мистецтва для створення садово-паркових об'єктів.

Завдання: практичне втілення положень топіарного мистецтва на різних об'єктах садово-паркового мистецтва; використання елементів топіарного мистецтва на різних об'єктах садово-паркового мистецтва, залежно від їхнього призначення, а також з врахуванням особливостей догляду за елементами топіарного мистецтва; застосування різних способів створення елементів топіарного мистецтва залежно від функціонального призначення об'єктів.

**Набуття компетентностей:**

**інтегральна компетентність (ІК):** Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі вирощування декоративних рослин, фітодизайні та флористиці, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів рослинництва, ландшафтної архітектури, садово-паркового будівництва та екології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

**загальні компетентності (ЗК):** ЗК7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК11. Навички здійснення безпечної діяльності.

**спеціальні (фахові) компетентності (СК):** ФК1. Здатність застосовувати знання зі спеціалізованих підрозділів науки (екології, ботаніки, дендрології, фізіології рослин, генетики та селекції декоративних рослин, ґрунтознавства міських екосистем, агротехніки вирощування декоративних рослин, проектування, формування та експлуатації компонентів садово-паркових об'єктів, захисту декоративних рослин від шкідників та хвороб, механізації садово-паркових робіт тощо). ФК3. Здатність проектувати, створювати й експлуатувати об'єкти садово-паркового господарства. ФК7. Здатність проектувати, створювати та експлуатувати компоненти рослинних угруповань на об'єктах садово-паркового господарства. ФК9. Здатність формувати композиційні ансамблі об'єктів садово-паркового господарства. ФК15. Організувати результативні та безпечні умови праці.

**Програмні результати навчання (ПРН):**

ПРН9. Проектувати та організовувати заходи із вирощування садивного матеріалу декоративних деревних рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника.

ПРН18. Організувати результативні та безпечні умови праці.

**1. Програма та структура навчальної дисципліни для:**

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;
- скороченого терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти.

Назви змістових модулів тем	тижні	Кількість годин											
		денна форма						Заочна форма					
		усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
<b>Змістовий модуль 1. Елементи топіарного мистецтва</b>													
Тема 1. Історія топіарного мистецтва	1	9	2				7	9	1				8
Тема 2. Елементи топіарного мистецтва (живоплоти, бордюри, живі стіни, алеї, гірлянди)	2	10	2	2			6	10	1	1			8
Тема 3. Елементи топіарного мистецтва (боскети, партери)	3	11	3	2			6	11	1				10
Тема 4. Елементи топіарного мистецтва (вузловий сад, арабески, шпалери)	4	11	3	2			6	11		1			10
Тема 5. Історія розвитку лабіринтів	5	8	2				6	8					8

Тема 6. Класифікація лабіринтів	6-7	11	3	2		6	11	1	1		9
Разом за змістовим модулем 1		60	15	8		37	60	4	3		53
Змістовий модуль 2. Особливості створення та технології закладання живоплотів. Топіарне мистецтво на сучасному етапі.											
Тема 7. Вирощування садивного матеріалу живоплотів на декоративних розсадниках	8	10	2	2		6	10	1			9
Тема 8. Технологія закладання та обрізки живоплотів	9	10	2	2		6	10	1	1		8
Тема 9. Застосування і розміщення живих огорож на об'єктах озеленення	10	9	3			6	9				9
Тема 10. Види обрізки дерев та кущів	11	11	2	2		7	11		1		10
Тема 11. Топіарне мистецтво США	12-13	10	3			7	10	1			9
Тема 12. Топіарне мистецтво Японії	14-15	10	3	1		6	10	1	1		8
Разом за змістовим модулем 2		60	15	7		38	60	4	3		53
Усього годин		120	30	15		75	120	8	6		106

## 2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<b>Змістовний модуль 1</b>		
1	Розрахування кількості садивного матеріалу для створення топіарних елементів (на прикладі орнаментів, арабесок, вузлових садів, партерів парків Англії,	4
2	Асортимент деревних рослин для створення бордюрів, вла живоплотів, боскетів, живих стін, пілонів, арок, шпалер, формованих рослин	2
3	Вивчення елементів топіарного мистецтва (на прикладі регулярних парків Англії, Франції, Німеччини, Іспанії, Північної Америки).	4
<b>Змістовний модуль 2</b>		
4	Елементи топіарного мистецтва насаджень різного призначення населених пунктів України та Світу.	2
5	МАФи, освітлення, мощення.	2
6	Елементи топіарного мистецтва у насадженнях різного призначення населених пунктів України та Світу (розробка концепції).	3

## 4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<b>Змістовний модуль 1</b>		
1	Вивчити особливості створення різних типів лабіринтів та мейзів.	7

2	Розрахування кількості садивного матеріалу для створення різних типів лабіринтів, мейзів.	8
<b>Змістовний модуль 2</b>		
3	Аналіз елементів топіарного мистецтва (на прикладі регулярних парків Англії, Франції, Німеччини, Іспанії, Північної Америки).	7
4	Аналіз елементів топіарного мистецтва у насадженнях різного призначення населених пунктів України (презентація).	8

### 5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- залік;
- модульні тести;
- розрахунково-графічні роботи;
- захист практичних робіт.

### 6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

### 7. Методи оцінювання.

- екзамен;
- залік;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- командні проекти;
- презентації та виступи на наукових заходах.

**8. Розподіл балів**, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни  $R_{\text{дис}}$  (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи  $R_{\text{НР}}$  (до 70 балів):  $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$ .

## 9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни Топіарне мистецтво денної форми навчання (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=568>); заочної форми навчання (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4035>);

- навчальні посібники:

1. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць / В.П. Кучерявий. Львів.: Світ, 2005. 297–303 с.
2. Топіарне мистецтво та живоплоти: навч. посібник / Я.М. Шляхта. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 120 с.

- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної форми здобуття вищої освіти

1. Дзиба А.А. Топіарне мистецтво: методичні рекомендації до проведення практичних занять. К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2012. 124 с.
2. Дзиба А.А. Топіарне мистецтво: методичні рекомендації до проведення навчальної практики для студентів денної форми навчання освітнього ступеня «Бакалавр». К. : «ЦП «КОМПРИНТ»», 2014. 44 с.

## 10. Рекомендовані джерела інформації

1. Ruemler, E. (2004). Aesthetics and Practice of Topiary Art. *Acta Horticulturae*, 643, 79-87. <https://doi.org/10.17660/ActaHortic.2004.643.9> [https://www.ishs.org/ishs-article/643\\_9](https://www.ishs.org/ishs-article/643_9)

2. Sevik H., & Cetin M. (2016). Evaluation of Topiary Applications and Problems: A Case Study of Kastamonu, *International Journal of Multidisciplinary Thought*, 05 (05), 45-50. <http://www.universitypublications.net/ijmt/0505/pdf/H6V140.pdf>

3. Solonenko, O. V., & Vatamaniuk V.I. (2016). Classification of topiary forms in Landscape Gardening construction. *Agriculture and forestry*, 3, 200-208. <http://repository.vsau.org/getfile.php/19876.pdf>

4. Білоус В. І. Садово-паркове мистецтво. К.: Науковий світ, 2001. 240 с.

5. Zimmermann A. (2015). *Planning Landscape: Dimensions, Elements, Typologies*. Basel: Birkhauser. 304 p.

6. Gordon Taylor and Guy Cooper. Gardens of eccentric and extravagant visions obsession. London: Weidenfeld, 1999. 192 S.

7. Заячук В.Я. Дендрологія. Голонасінні: Навчальний посібник. Львів ТзОВ «Фірма Камула», 2005. 176 с.

8. Заячук В.Я. Дендрологія. Покритонасінні: Навчальний посібник. Львів ТзОВ «Фірма Камула», 2004. 408 с.

9. Blanusa T., Garratt V., Cathcart-James M., Hunt L., & Cameron R.W.F. (2019). Urban hedges: A review of plant species and cultivars for ecosystem service delivery in north-west Europe. *Urban Forestry & Urban Greening*, 44, 12-15. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2019.126391>

10. Gosling L., Sparks, T., Araya, Y., Harvey, M. & Ansine, J. (2016). Differences between urban and rural hedges in England revealed by a citizen science project. *BMC Ecology*, 16 (1): S15, 46-55. [https:// DOI 10.1186/s12898-016-0064-1](https://doi.org/10.1186/s12898-016-0064-1)

11. Pondichie, F-A. (2012). Globalization Elements in Romanian Cities: Searching for Sustainable Solutions, MA Thesis, Department of Earth Sciences, University of Uppsala. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:560790/FULLTEXT01.pdf>

12. Římanová, M. (2010). Research: towards socially attractive city squares. *M.sc, Wageningen University and Research Centre*. URL: <https://edepot.wur.nl/159088>

13. State Committee of Construction, Architecture and Housing Policy of Ukraine (2014). *Instruction on inventory of green spaces in settlements of Ukraine*. 18 p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0182-02>
14. Дзиба А. А., Корінчук О.О. Сучасний стан живоplotів у ВП НУБіП України „Агрономічна дослідна станція”. Науковий вісник НУБіП України. Серія «Лісівництво та декоративне садівництво». 2010. Вип. 152, ч. I. С. 34–40.
15. Дзиба А. А., Нестерчук О.Г. Інвентаризація та сучасний стан живоplotів у місті Новоград- Волинський. Науковий вісник НУБіП України. Серія «Лісівництво та декоративне садівництво». 2011. Вип. 164, ч. 3. С. 293–298.
16. Дзиба А. А., Пасик Ю.М. Сучасний стан живих огорож у місті Переяслав-Хмельницькому. Науковий вісник НУБіП України. Серія «Лісівництво та декоративне садівництво». 2009. Вип. 135. С. 336–344.
17. Дзиба А.А. Алеї як структурний елемент заповідних штучно створених об'єктів Українського Полісся. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2022, 32(1), 42–52.
18. Дзиба А.А. Елементи топіарного мистецтва у заповідних штучно створених парках другої половини ХХ століття Українського Полісся. *Науковий журнал «Ukrainian Journal of Forest and Wood Science»*. 2020. Том 11 (4). С. 80–90. <http://dx.doi.org/10.31548/forest2020.04.008>
19. Дзиба А.А. Театр та амфітеатр як структурні елементи історичних парків, садів, садово-паркових ансамблів ХVІІ–ХХ ст. *Науковий журнал «Ukrainian Journal of Forest and Wood Science»*. 2021. Том 12 (3). С. 45–62.
20. Дзиба А.А., Живець О.І. Елементи топіарного мистецтва в Болехові Івано-Франківської області. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2013, 23.9, 177–181.
21. Дзиба А.А., Кузнецова А.О. Особливості озеленення Діснейленду у Франції. *Агробіологія*, 2012. Вип.8. С. 67-72.
22. Дзиба А.А., Кузнецова А.О., Сидорук Б.Р. Нівакі у «Діснейленді» Парижа. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.9. С. 167-172.
23. Дзиба А.А., Романенко А.О. Порівняльний аналіз елементів топіарного мистецтва у містах Бахмач, Ніжин, Батурін Чернігівської області. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2014, 198(2), 238–244.
24. Дзиба А.А., Собченко О.А. Сучасний стан живоplotів у парках м. Біла Церква. *Науковий вісник НУБіП України. Серія «Лісівництво та декоративне садівництво»*. 2013. Вип. 187, ч. 1. С. 57–62.
25. Косик О.І., Гуцаленко У.Ю. Топіарні сади в сучасній ландшафтній архітектурі. *Теорія та практика дизайну: зб. наук. праць. Садово-паркове мистецтво*. К.: НАУ, 2021. Вип. 23. С. 135-140.  
doi: 10.18372/2415-8151.24.16301
26. Курницький М.П., Мирончук К.В. Стан живоplotів у сучасному місті. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.3. С. 8–11.
27. Олексійченко Н.О., Дзиба А. А., Подольхова М.О. Елементи топіарного мистецтва в озелененні садиб державних підприємств лісового господарства Рівненської області. Сучасні тенденції збереження, відновлення та збагачення фіто різноманіття ботанічних садів і дендропарків: Міжнародна наукова конференція присвяченої 70-річчю дендрологічного парку «Олександрія», як наукової установи НАН України, м. Біла Церква, 23–25 травня 2016 року: матеріали конференції. Біла Церква, 2016. С. 251–254.
28. Topylko S., Lysenko O., & Rapiy O. (2015). Topiary Gardens in Modern Landscape Architecture. *Modern Directions of Theoretical and Applied Researches '2015*. URL: <https://sworld.education/konfer38/505.pdf>